

Roport în legătură cu cercetările și săpăturile arheologice executate pe linia înaintată de turnuri a limesului de vest

NICOLAE GUDEA

În anul 1980, cu fondurile oferite de Academia R.S.R. au fost continuate periegezele, cercetările de teren și sondajele arheologice menite să lămurească organizarea subsectorului liniei înaintate a limesului cuprins între trecătoarea numită „Porțile Meseșului” și cotul Someșului de la Surduc (jud. Sălaj).

Spre deosebire de restul subsectoarelor de linie înaintată, plasate pe culmea masivului munților Meseș, care se prezintă ca o coamă ce continuă cu ușoare denivelări, întreaga zonă situată la Nord de valea Ortelecului este o zonă puternic fragmentată, de ruptură. Ea este alcătuită dintr-o succesiune de măguri și virfuri izolate, împădurite în bună măsură, care formează un lanț continuu de la capătul propriu-zis al Munților Meseș (falia Moigradului) pînă la vărsarea văilor Agrijului și Almașului în Someșul Mare. Toate aceste dealuri sînt scunde, cu multe posibilități de trecere din spre Est spre Vest. Vizibilitatea este aproape perfectă, atît spre Sud-Vest, spre sistemul de la Porolissum, cît și spre Nord-Est, spre castrul de la Tihău.

În anul 1981, cercetările au fost efectuate în luna aprilie, și au constat în următoarele lucrări:

a. în zona cuprinsă între virful numit „Poguiorul”, situat deasupra trecătorii „Porțile Meseșului” în punctul numit „la strîmtură” și valea Agrijului spre Nord, au fost cercetate prin periegeză toate dealurile care se înșiruie paralel cu valea Ortelecului.

b. aceeași zonă, dar porțiunea de dealuri situate spre Vest, spre valea Silvaniei, a fost străbătută tot prin periegeze.

c. în zona cuprinsă între valea Agrijului și pîriul Varului au fost efectuate periegeze pe toate dealurile situate în partea de Vest (cu vizibilitate spre valea Someșului).

Posibilitățile de cercetare au fost mult îngreunate de faptul că majoritatea punctelor susceptibile a fi monumente istorice se află în pădure, iar vegetația acesteia a fost deja prea dezvoltată. Acest fapt a împiedicat identificarea unor alte puncte arheologice care să poată fi încadrate în același sistem.

Au fost obținute următoarele rezultate: a. pe virfurile „dealul mare” în două puncte: pe virf (39) și lângă „tăul Valerii” (40), „la comoară sau

comoriște” (41), „dealul mănăstirii” (42) și „dumbravă” (43) au fost identificate puncte care, datorită aspectului lor exterior, sînt susceptibile a fi turnuri romane.

b. în punctele „dealul mare” (pe virf), „comoriște” și „dealul mănăstirii” au fost executate sondaje ce au constat din cîte o secțiune diagonală executată peste ruine; dimensiunile au fost 5×1 m; posibilitățile de executare au fost reduse din cauza copacilor pădurii.

c. au fost identificate urme de construcție din piatră (mortar, pietre cu mortar) resturi arheologice (fragmente de vase ceramice, oase, cenușă, etc.) care ne permit să presupunem aici existența unor turnuri cu zid de piatră datînd din epoca romană. Materialele de construcție folosite (piatra cioplită, mortarul, fragmentele de cărămizi) ca și resturile arheologice prezintă caracteristice care ne permit să le încadrăm în perioada provinciei Dacia și în grupa produselor tipice din jurul orașului Porolissum.

d. toate turnurile identificate în aceste puncte au vizibilitate foarte bună spre Porolissum, nu numai cu castrul mari (Pomet, Citera) ci și cu burgurile și turnurile proprii ale complexului.

e. au fost identificate o serie de puncte care după aspectul exterior ar putea fi încadrate în familia turnurilor romane. În două din cazurile cercetate arheologic (la Vest de Poguior, deasupra Ortelecului, și „După deal” deasupra Jacului) nu au apărut urme arheologice. Punctele de pe „dealul Mare”, „dealul Taraboilor”, „d. Cucului” unde mai apar astfel de puncte urmează a fi cercetate în viitor.

Cercetarea acestui sector urmează a fi dusă pînă la dealurile ce bordează Someșul în jurul castrului de la Tihău și încheiată. Pînă atunci se poate spune că cercetările din anul 1980 completează cunoștințele în legătură cu organizarea liniei înaintate de turnuri pentru o regiune cu un anume specific, sugerează modul în care se efectuau relațiile oficiale între Imperiu și popoarele barbare situate în afara lui, arată odată în plus forța de organizare a Imperiului Roman la hotare. Organizarea liniei înaintate arată și în acest caz importanța pe care o acorda Imperiul Roman asigurării liniștii externe și implicit interne a provinciei prin organizarea apărării ei.

RESEARCHES AND ARCHAEOLOGICAL
EXCAVATIONS CARRIED OUT ON THE
ADVANCED LINE OF THE TOWERS OF
THE WESTERN LIMES

ABSTRACT

The author presents a short report on the researches and surveying carried out on the Northern section of Dacia's Western limes, which is a subsection situated between the

valley of Ortelec and that of the Someș to North. After the description of the geological and geographical characteristics of the area, the author shows that several points were identified which, judging by their external appearance, could be Roman, a watch and signal tower. In some of these points traces of Roman towers have been identified by excavations. These towers — as the excavations show — were built of stone (Dealul Mare, Comoriște, Dealul Mănăstirii, Dumbravă). In other places, which were suspected to be towers, the excavations carried out confirm this supposition, in spite of their external look.

The researches will be continued.